

ใบความรู้ที่ ๑ เรื่อง หลักการเลือกหนังสือ และมารยาทในการอ่าน

หน่วยเรียนรู้ที่ ๘ เรื่อง อ่านอย่างมีวิจารณญาณ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑ เรื่อง หลักการเลือกอ่านหนังสือตามความสนใจ

การอ่าน คือ การรับรู้ความหมายจากถ้อยคำที่ตีพิมพ์อยู่ในสิ่งพิมพ์ หรือในหนังสือ เป็นการรับรู้ที่ผู้เขียนคิดอะไรและพูดอะไร โดยเริ่มต้นทำความเข้าใจถ้อยคำแต่ละคำ เข้าใจวลี เข้าใจประโยค ซึ่งรวมอยู่ในย่อหน้า เข้าใจแต่ละย่อหน้า ซึ่งรวมเป็นเรื่องราวเดียวกัน

ลักษณะของนักอ่านที่ดี ควรมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

๑. มีสมาธิ
๒. มีความสามารถในการอ่าน
๓. อ่านหนังสือเร็ว
๔. มีพื้นฐานความรู้ทางภาษาดี
๕. มีนิสัยรักการอ่านและชอบบันทึก
๖. มีความจำดี
๗. มีความรู้เรื่องการใช้ห้องสมุด
๘. หมั่นทบทวนติดตาม เรื่องที่อ่านสม่ำเสมอ
๙. มีวิจารณญาณในการอ่าน
๑๐. อ่านทน อ่านเป็น

หลักการเลือกหนังสือ

การเลือกหนังสือ ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ของการอ่าน และต้องสัมพันธ์กับการเลือกใช้หนังสือ หรือวัสดุในห้องสมุด ได้แก่

๑. การอ่านเพื่อความรู้ เช่น ตำราวิชาการ หนังสือเรียน ความรู้ในสาระการเรียนรู้
๒. การอ่านเพื่อความบันเทิงใจ เช่น นวนิยาย การ์ตูน เรื่องสั้น
๓. การอ่านเพื่อเป็นกำลังใจ เสริมสร้างปัญญา เช่น หนังสือจิตวิทยา หนังสือธรรมะ
๔. การอ่านเพื่อใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เช่น การทำอาหาร การทำอาหารอดิเรก

หนังสือหรือวัสดุการอ่านที่ดี ควรมีลักษณะ ดังนี้

๑. เลือกหนังสือที่มีสาระเรื่องราวตรงกับความต้องการ หรือวัตถุประสงค์ในการอ่าน
๒. เนื้อหาถูกต้อง มาจากแหล่งอ้างอิงที่เชื่อถือได้ ได้แก่
 - ๒.๑ เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่าดี
 - ๒.๒ มีการตรวจสอบหรือวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวางว่าดี
 - ๒.๓ ได้รับรางวัลสำคัญ ๆ ในการประกวดขององค์กรที่มีคุณภาพ
 - ๒.๔ เขียนโดยนักเขียนที่มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของแวดวงนักอ่าน
 - ๒.๕ มีคุณค่าดีพร้อมทุกด้าน ได้แก่ เนื้อหา ความคิด ทางภาษา รูปแบบการนำเสนอ

๒.๖ ได้รับการยอมรับให้ศึกษาสืบทอดกันมาทุกยุคทุกสมัย

๒.๗ เนื้อหาไม่นำไปในทางเสื่อม หรือสร้างความแตกแยกทางสังคม วัฒนธรรม

การเตรียมพร้อมเพื่อการอ่าน ทั้งนี้ควรคำนึงถึง

๑. สถานที่เหมาะกับการอ่าน ควรมีความเงียบสงบ มีอุณหภูมิและแสงสว่างที่เหมาะสม โต๊ะที่มีความสูงพอเหมาะและเก้าอี้ที่นั่งสบายไม่นุ่มหรือแข็งจนเกินไป

๒. จัดท่าทางในการอ่าน ตำแหน่งของหนังสือควรอยู่ห่างประมาณ ๓๕-๔๕ เซนติเมตร หน้าหนังสือต้องตรงอยู่กลางสายตา ควรนั่งหลังตรงไม่ควรนอนอ่าน ทั้งนี้เพื่อให้สมองได้รับเลือดไปหล่อเลี้ยงอย่างเต็มที่ จะทำให้เกิดการตื่นตัวต่อการรับรู้ จดจำ และอ่านได้นาน

๓. จัดอุปกรณ์ช่วยในการอ่าน เช่น กระดาษสำหรับบันทึกดินสอ ปากกา ดินสอสี

๔. จัดเวลาที่เหมาะสม หากต้องการทบทวนบทเรียน ควรอ่านในช่วงที่ไม่ดีึกมาก เนื่องจากร่างกายยังไม่อ่อนล้าเกินไปนัก หรืออ่านในตอนเช้า ๕.๐๐-๖.๓๐ น. หลังจากทีร่างกายได้รับการพักผ่อนอย่างเพียงพอ อ่านแต่ละครั้งไม่ควรเกิน ๓๐ - ๕๐ นาที และให้เปลี่ยนแปลงอิริยาบถสัก ๑๐ นาที ก่อนลงมืออ่านต่อไป

๕. เตรียมตนเอง ได้แก่ ทำจิตใจให้แจ่มใส มุ่งมั่น ตั้งใจ และมีสมาธิในการอ่าน นอนหลับพักผ่อนให้เพียงพอ มีสุขภาพสายตาที่ดี แบ่งเวลาให้ถูกต้อง และมีวินัยในชีวิต โดยให้เวลาแต่ละวันฝึกอ่านหนังสือ และพยายามฝึกทักษะใหม่ๆ ในการอ่าน เช่น ทักษะการอ่านเร็วอย่างเข้าใจ เป็นต้น

ขั้นตอนในการอ่าน

๑. ขั้นตอนการอ่านออกเสียง ความเร็วจะเท่ากับความสามารถในการเปล่งเสียงออกมาแต่ละคำ การอ่านลักษณะนี้มักเป็นของเด็กเล็กที่ครูให้อ่านออกเสียงเพื่อพัฒนาการอ่าน

๒. ขั้นตอนการอ่านในใจ ต้องอาศัยความแม่นยำในการจับตามองดูตัวหนังสือ การเคลื่อนไหวสายตา การแบ่งช่วงวรรคตอน ซึ่งต้องฝึกให้เกิดความแม่นยำและรวดเร็วจึงจะสามารถเก็บได้ครบทุกคำ วิธีฝึกการอ่านในใจ มีดังนี้

๑. กวาดสายตาตามองตัวอักษรให้ได้ช่วงประมาณ ๕-๖ คำ เป็นอย่างน้อย

๒. ไม่ควรทำปากขมุบขมิบในขณะที่อ่าน ต้องฝึกเรื่องอัตราความเร็วของตาและสมอง

๓. ไม่ควรอ่านย้อนหลังไปมา ควรอ่านจากซ้ายไปขวาโดยตลอด

๔. อ่านข้อความง่ายๆ ไม่มีคำศัพท์มาก ไม่ซับซ้อน ยาวประมาณ ๑ หน้า

๒. จับเวลาที่ใช้ในการอ่านข้อความนั้น

๓. ตั้งคำถามเพื่อถามตนเองเกี่ยวกับเรื่องราวหรือข้อความที่อ่าน

๔. สำนวนตนเองว่าตอบคำถามเกี่ยวกับสิ่งที่อ่านได้มากเพียงใด

๕. อ่านข้อความนั้นซ้ำอีกครั้งหนึ่ง พยายามทำเวลาในการอ่านให้น้อยลง

๖. ตอบคำถามเกี่ยวกับสิ่งที่อ่านอีกครั้งว่าตอบได้ดีกว่าครั้งแรกหรือไม่

๓. ขั้นเข้าใจทันทีที่เห็นข้อความ เป็นการอ่านที่เข้าใจเรื่องอย่างชัดเจนในทันทีที่อ่าน ซึ่งควรฝึกทักษะการอ่านในลักษณะนี้ การกำหนดจุดมุ่งหมายของการอ่าน

นักอ่านที่ดีควรตั้งจุดมุ่งหมายการอ่าน เพื่อกำหนดวิธีอ่านได้เหมาะสม ดังนี้

๑. อ่านเพื่อความรู้พื้นฐาน เป็นการอ่านเพื่อรู้เรื่องโดยสังเขป เช่น อ่านเพื่อรวบรวมสิ่งพิมพ์ที่จะใช้ในการค้นคว้าและเขียนรายงาน

๒. อ่านเพื่อรวบรวมข้อมูล เป็นการอ่านให้เข้าใจในเนื้อหาสาระ และจัดลำดับความคิดได้ เพื่อสามารถรวบรวม และบันทึกข้อมูลสำหรับเขียนรายงาน

๓. อ่านเพื่อหาแนวคิด เป็นการอ่านเพื่อรู้ว่าสิ่งที่อ่านนั้นมีแนวคิดหรือสาระสำคัญอย่างไร จะนำไปใช้ประโยชน์ได้หรือไม่ ในลักษณะใด เช่น อ่านบทความ และสารคดีเพื่อหาหัวข้อสำหรับเขียนโครงร่างรายงาน

๔. อ่านเพื่อวิเคราะห์หรือวิจารณ์ เป็นการอ่านเพื่อให้เข้าใจลึกซึ้ง ที่จะนำความรู้ไปใช้ หรือแสดงข้อคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านได้ เช่น อ่านบทความที่แสดงความคิดเห็น การอ่านตารางและรายงาน

๕. อ่านเพื่อความบันเทิงและจรรโลงใจ เป็นการอ่านหนังสือประเภทบันเทิงคดีในเวลาว่าง บางคนที่มีนิสัยรักการอ่านหากรู้สึกเครียดจากการอ่านหนังสือเพื่อความรู้ อาจอ่านหนังสือประเภทเบาสบายเพื่อการพักผ่อน หนังสือประเภทที่สนองจุดประสงค์ของการอ่านประเภทนี้มีจำนวนมาก เช่น เรื่องสั้น นวนิยาย การ์ตูน วรรณคดีประเภทอิงอารมณ์ เป็นต้น

มารยาทในการอ่านหนังสือ

๑. มีสมาธิในการอ่าน อ่านอย่างตั้งใจ ควรนั่งอ่านในท่าทางสบาย ตัวตรง ไม่เล่นกันขณะอ่านหนังสือ ไม่ทำกิจกรรมอื่นๆ ระหว่างอ่านหนังสือ เพราะจะทำให้อ่านหนังสือได้ไม่เต็มที่ เช่น การฟังเพลง ดูโทรทัศน์ เป็นต้น

๒. อ่านในใจไม่อ่านเสียงดังรบกวนผู้อื่น เพราะรบกวนและสร้างความรำคาญแก่ผู้อื่น

๓. ไม่อ่านสิ่งที่เป็นงานเขียนส่วนตัวของผู้อื่นก่อนได้รับอนุญาต เช่น จดหมาย บันทึกส่วนตัว เอกสารข้อมูลความลับต่างๆ เป็นต้น

๔. เลือกเวลาในการอ่านให้ถูกต้องตามกาลเทศะ ไม่อ่านในเวลาที่ไม่ควรอ่าน เช่น ขณะเรียนหนังสือ ฟังครูสอน ฟังการบรรยาย เป็นต้น

๕. ไม่รับประทานอาหารระหว่างอ่านหนังสือ เพราะจะทำให้หนังสือเปื้อนเปรอะสกปรก

๖. ใช้หนังสือด้วยความระมัดระวัง หยิบจับหนังสืออย่างเบามือ ไม่พับหน้าหนังสือ ไม่ควรงากหนังสือคว่ำลง ไม่ฉีกส่วนใดส่วนหนึ่งของหนังสือ ถ้าเป็นหนังสือของผู้อื่นไม่ควรขีดเขียน วาดรูปลงในหนังสือ เพราะหนังสือเป็นแหล่งความรู้ที่สามารถแบ่งปันให้ผู้อื่นใช้อ่านต่อไปได้

๗. ไม่แย่งหนังสือของผู้อื่นมาอ่าน เมื่ออ่านหนังสือเสร็จควรเก็บไว้ให้เป็นที่เป็นทาง

ประโยชน์ของการอ่าน

๑. เป็นการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมที่ง่าย และตรงตามความต้องการ ช่วยให้รอบรู้ทันเหตุการณ์และพัฒนาด้านวิชาการ นักพูดและนักเขียนที่ประสบความสำเร็จมักเป็นผู้ที่มีนิสัยรักการอ่าน และเป็นผู้แสวงหาความรู้อยู่เสมอ

๒. เป็นการช่วยส่งเสริมความคิด ช่วยให้ได้รับรู้ขนานาทัศนะในสาขาวิชาต่างๆ จากทัศนะของผู้เขียนหลายๆคนในประเด็นเดียวกัน จะเป็นพื้นฐานสำคัญช่วยให้เกิดพัฒนาการด้านความคิดของตัวเอง สามารถคิดวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล และมีข้อสนับสนุนจากการอ่านเพียงพอ เป็นที่ยอมรับจากผู้อื่น

คุณค่าของการอ่าน

๑. การอ่านมีความสำคัญต่อชีวิตที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นการช่วยให้ได้รับข้อมูลข่าวสารเพื่อประกอบการตัดสินใจในชีวิตประจำวัน

๒. การอ่านมีความจำเป็นต่อการศึกษาเล่าเรียน ทั้งในระบบและนอกระบบ คนที่เรียนหนังสือเก่งมักจะเป็นคนที่อ่านหนังสือเก่ง เพราะการอ่านช่วยให้ได้รับความรู้และความเข้าใจที่จะทำให้ประสบความสำเร็จ และสามารถศึกษาต่อในระดับสูงได้

๓. การอ่านมีคุณค่าต่อมนุษย์ เป็นการสนองความต้องการของมนุษย์ ทำให้เกิดความรู้ ยกระดับสติปัญญาให้สูงขึ้น เกิดความคิดสร้างสรรค์ พัฒนาความคิดให้ก้าวหน้า ส่งผลต่อ การพัฒนาในอาชีพ ทำให้ทันต่อเหตุการณ์ ช่วยอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวัน ช่วยให้มนุษย์สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ และสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้ ช่วยพัฒนาจิตใจให้งอกงาม ช่วยขจัดความทุกข์ ความเศร้าหมอง

๔. การอ่านทำให้เกิดความเข้าใจ ความร่วมมือในการอยู่ร่วมกันในสังคม เป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ได้รับความเพลิดเพลินและพักผ่อนหย่อนใจ

จากหนังสือ ภาษาไทยสื่อแห่งความงดงาม ทางวัฒนธรรม ของ
สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ